3. Izmeklēšana ĀFC

3.1. Izmeklēšana ārzonās: izmeklēšanas lietu piemēri

(a) *Salinas lieta. Juan Garcia Abrego narkotiku karteļa, un Raul Salinas nelikumīgi iegūtu naudas līdzekļu legalizēšanas apsūdzības: nelegāli iegūto līdzekļu legalizācijas lieta, izmantojot ārzonu čaulu uzņēmumus.*

"1996. gadā Savienotajās Valstīs tika sodīts Juan Garcia Abrego, Meksikas narkotisko vielu tirdzniecības boss. Šis bija pirmais solis Meksikas ierēdņu savīto korupcijas un nelikumīgi iegūtu naudas līdzekļu legalizēšanas shēmu atklāšanā. Abrego noziedzīgais grupējums dažos gados bija uzkrājis vairāk kā desmit miljonus dolāru peļņu par kokaīna un marihuānas eksportu no Meksikas un to nogādāšanu ASV. Noziedzīgais grupējums izmantoja kontaktus ar Meksikas valsts ierēdņiem, no kuriem saņēma nepieciešamo palīdzību, lai piesegtu naudas līdzekļu izvešanu no valsts ar nolūku tos legalizēt. Abrego „īpašo draugu" vidū bija Meksikas Republikas prezidenta brālis Raul Salinas, pret kuru pašlaik notiek Meksikas policijas izmeklēšana, un Meksikas galvenais prokurors Mario Ruiz Massieu. Savienoto Valstu valdība konfiscēja 9 miljonus dolāru, kas bija noguldīti Teksasas Komercbankā Hjūstonā [Texas Commerce Bank of Houston] uz Massieu vārda, apgalvojot, ka summa veidota no Abrego dotajiem kukuļiem. Uzsākta arī izmeklēšana pret četrdesmit deviņiem Starptautiskās American Express bankas [American Express Bank International] darbiniekiem sakarā ar aizdomām par saistību ar nelegālo līdzekļu legalizēšanas pasākumiem. Bankas darbinieks Antonio Giraldi tika notiesāts uz desmit gadiem par noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizēšanu. Giraldi bija atbildīgs par kāda norēķinu kontu pārzināšanu kādam Ricardo Aguirre, kurš izrādījās naudas "atmazgātājs" un darbojās Abrego vārdā. Šīs lietas vissensitīvākais aspekts bija iespējamā saistība ar Raul Salinas, Meksikas prezidenta brāli; izmantojot savu stāvokli kā valsts amatpersona valsts iestādē, Salinas, acīmredzot, pieņēma kukuļus no uzņēmējiem un narkotiku tirgoņiem miljonu dolāru apmērā apmaiņā pret labvēlību, kas sekmēja nnelikumīgi iegūtu naudas līdzekļu legalizēšanu un nepārprotami bija pretrunā ar viņa amata pienākumiem. Izrādās, ka no 1992. līdz 1994. gadam Salinas bija pārskaitījis aptuveni 100 miljonus dolāru, izmantojot privātus sakarus ar Ņujorkas *Citiban*k. Šie nelegālie līdzekļi tika pārskaitīti no Meksikas *Citibank* un Ņujorkas *Citibank* uz privātiem norēķinu kontiem *Citibank* Londonā un *Citibank* Šveicē. Lai nodrošinātos, ka šī nauda sasniedz gala saņēmējus, tās izcelšanās tika slēpta vairākos veidos, tajā skaitā dibinot ārzonu uzņēmumus, lai tās izmantotu kā čaulas uzņēmumus. Nolūkā pabeigt shēmu, *Citibank* darbinieki:

- izmantoja Cititrust (Kaimanu salas), lai izveidotu ārzonu privātu investīciju kompāniju ar nosaukumu Trocca, kas pārvaldītu Salina mantu, un arī atvēra investīciju kontus Citibank Londonā un Citibank Šveicē;
- nepārņēma „iepazīsti savu klientu" politiku attiecībā uz Salinas, lai gan viņiem bija pienākums to darīt;
- atļāva Salinas sievai, izmantojot citu vārdu, dot rīkojumus par līdzekļu pārskaitīšanu Meksikā;
- pirms nosūtīt līdzekļus uz Trocca ārzonu Citibank investīciju kontiem, pārskaitīja līdzekļus no Meksikas Citibank uz Ņujorkas Citibank apkopojošo kontu (kurā sajaucas kopā līdzekļi no vairākiem avotiem)

Jāatzīmē Trocca uzņēmuma loma šajā lietā - čaulas uzņēmums, ko Ņujorkas Citibank nodibināja Kaimanu salās. Citibank izveidoja šo ārzonu čaulas uzņēmumu ar Cititrust (Kaimanu salas) palīdzību, kura rīcībā bija vairāki neaktīvi privāti investīciju uzņēmumi, kurus piedāvāt klientiem vajadzības gadījumā. Uzņēmums tika reģistrēts Kaimanu salās - valstī, kurā glabājās visi dokumenti, kas norādīja uz Salinas un Trocca saistībām, un kurā normatīvie akti par uzņēmējsabiedrībām aizsargā dokumentu konfidencialitāti.

Līdz ar to, Trocca izveidošanas mērķis bija slepenība un nodokļu priekšrocības. Lai nodrošinātu Salinas ciešāku aizsardzību, Cititrust (Kaimanu salas) nodibināja trīs citus čaulas uzņēmumus, kas darbojās kā Trocca valdes locekļi. Kā daļa no Salinas un Citibank privātajām attiecībām tika atvērti divi norēķinu konti uz Trocca vārda (viens Londonas Citibank un otrs Šveices Citibank). Saskaņā ar Citibank darbinieku teikto, Londonas Citibank nebija dokumentu, lai pierādītu, ka Salinas bija Trocca patiesais īpašnieks" (TRANSCRIME, 2000: 85).

(b) *Lieta, kas norāda uz ārzonu uzņēmumu lomu noziegumu izdarīšanā un uz ārzonu banku lomu nelegāli iegūtu līdzekļu legalizēšanā*

Liela mēroga starptautiskas operācijas rezultātā, iesaistot Ņujorkas, Džersijas tiesībsargājošās iestādes, un Nacionālo Britu Kriminālllietu nodaļu, tika arestēti Londonas miertiesnesis un advokāts, kuri bija iesaistīti daudzu miljonu dolāru krāpšanas darījumos un nelegāli iegūto līdzekļu legalizācijā. Akciju krāpšanas darījumi, kas investoriem vairākās pasaules malās kopumā izmaksāja vairāk kā 17 miljonus dolāru, tika organizēti Ņujorkā, bet iesaistīja profesionāļus Londonā, Džersijā, Kanādā un Libērijā. Noziegumā apsūdzētais Ņujorkas biržas starpnieks krāpšanas realizēšanai izveidoja 19 ārzonu uzņēmumus dažādās zemo nodokļu zonās. Šie uzņēmumi tika it kā reģistrēti Lībijā un piederēja diplomātam, kurš bija piekukuļots, lai parakstītu bankas dokumentus. Patiesībā uzņēmumi tika vadīti no Londonas un nodarbojās ar mazu uzņēmumu akciju pirkšanu. Pēc tam krāpnieki ar virkni negodīgu darījumu palīdzību mākslīgi palielināja šo akciju cenas un pēc tam pārdeva labticīgiem investoriem, kuri konstatēja, ka ir ieguvuši pārvērtētas vai pat bezvērtīgas akcijas. Krāpnieciski iegūto naudu noziedznieki noguldīja norēķinu kontos finanšu un ārzonu centros, t.i. Džersijā un Šveicē, ar nolūku legalizēt šos līdzekļus (RICKS, 1998).

(c) Spence *nelegāli iegūto līdzekļu legalizācijas shēma Ņujorkā*

"Aizraujošs nelikumīgi iegūtu naudas līdzekļu legalizēšanas piemērs tika atklāts 1994. gadā Ņujorkā. Tajā bija iesaistīta 24 personu ķēde, tajā skaitā Bulgārijas goda konsuls, Ņujorkas pilsētas policijas darbinieks, divi juristi, biržas brokeris, divi rabīni, ugunsdzēsējs un divi Cīrihes banķieri. Vispārējo vadību nelikumīgi iegūtu naudas līdzekļu legalizēšanas mēģinājumam nodrošināja juridiskais birojs, izmantojot kravu pārvadājumu uzņēmumu un alus izplatītāju kā aizsegu. Bulgārijas diplomāts, ugunsdzēsējs un rabīni darbojās kā kurjeri, saņemot narkotiku tirdzniecības rezultātā gūtos ienākumus viesnīcu istabās un auto novietnēs; nauda arī tika transportēta ar *Federal Express* uz Ņujorkas autopārvadājumu uzņēmumu. Abi juristi pēc tam ar Citibank vadītāja vietnieka palīdzību noguldīja naudu bankas kontos. Nauda pēc tam tika nogādāta uz bankām Eiropā, tajā skaitā uz privātu banku Šveicē, kurā divi darbinieki ar naudas pārvedumiem nosūtīja to uz speciāliem narkotiku tirgoņu norādītiem kontiem. 1993. un 1994. gadā šī grupa atmazgāja no 70 līda 100

miljoniem dolāru. Tomēr izrādījās, ka banka bija iesniegusi tiesībsargājošām iestādēm aizdomīgu gada pārskatu. Vēl jo vārāk, bankas vadītāja asistents, lai gan sākumā tika arestēts, pēc tam tika atjaunots amatā un vēl joprojām strādā Citibank. Saskaņā ar galējo lietas analīzi, šis varētu būt gadījums, kad aizdomīgs gada pārskats patiesībā izrādījās noteicošais faktors nelikumīgi iegūtu līdzekļu atmazgāšanas shēmas izjaukšanā" (BLUM, LEVI, NAYLOR un WILLIAMS, 1998).

(d) Abacha *skandāls*

"1980.-to gadu beigās kāda daudznacionāla Londonas banka atvēra kontus Ibrahimam un Mohamedem Sani Abacha, kas stādījās priekšā kā „patēriņa preču un naftas tirgotājiem". Tika pieliktas pūlēs noskaidrot abu personības un vēlāk noskaidrojās, ka banka bija šos vīriešus (kuru bija brāļi) fiksējusi kā Zachary Abacha dēlus. Abacha senioru banka bija atzinusi kā 'ar plašiem sakariem apveltīts un cienījams ziemeļu Nigērijas sabiedrības loceklis'. Neskatoties uz klientu identifikācijas procesu, nezināmu iemeslu dēļ banka nebija fiksējusi, ka tajā laikā viņu tēvs bija armijas ģenerālis un valsts armijas štāba virspavēlnieks. Konstatēts, ka līdz 1990. gadam abi brāļi bija uzkrājuši un noguldījuši savā vai citu vārdā aptuveni 660 miljonus ASV dolārus Londonas bankā.
Pirmajā mirklī šķiet, ka 660 miljoni ASV dolāru milzīgai daudznacionālai bankai nav ļoti liela summa un var tikt izskaidrota kā, piemēram, veiksmīgas uzņēmējdarbības pelņa. Tomēr vēlāk atklājās, ka Sani Abacha brāļi un citas Abacha aprindu personas vairāku gadu laikā varētu būt nozagušas kopumā aptuveni 4.3 miljardus ASV dolārus. Tiek uzskatīts, ka puse no šīs summas ir no Nigērijas Centrālās Bankas. Pēc tam, kad noskaidroja zādzības apmēru, tika konstatēts, ka daudzās Eiropas valstīs lielu naudas summu noguldīšanai tikuši izmantoti konti, tresti un citi finanšu instrumenti. Tika atrasti (un pēc tam iesaldēti) apmēram 1,4 miljardi ASV dolāru Lihtenšteinas, Luksemburgas un Šveices bankās.
Taču šokējošā Apvienotās Karalistes bankas sektora atklājumā tika noskaidrots, ka līdz pat 123 miljoniem ASV dolāru izcelsmes vieta ir Apvienotā Karaliste. Vēl jo vairāk, daļa tika uzskatīta par kukuļiem, kas saņemti no Apvienotajā Karalistē reģistrētiem uzņēmumiem. Papildus tam, Šveices izmeklētāji atklāja, ka citi 219 miljoni ASV dolāru uz Britu bankām tikuši pārvesti no Šveices.
Finanšu pakalpojumu uzraudzības iestāde [Financial Services Authority - FSA] uzsāka savu izmeklēšanu šajā lietā. Viens no faktiem atklāja, ka, neskatoties uz dažu banku sniegtajiem ziņojumiem par aizdomīgiem darījumiem (tos parasti iesniedz gadījumos, kad notiek darījumi ar neierasti lielām summām), 15 no 23 bankām, kurām bija darīšana ar Abacha ģimenes finansēm, bija 'zīmīgi' vāji kontroles mehānismi. Pretēji kā Šveicē, FSA nenosauca vārdā nevienu no bankām, jo tajā laikā tas bija ārpus FSA likumā noteiktās kompetences. Tagad situācija ir mainījusies jo 2000. gada Finanšu pakalpojumu un tirgus likums [Financial Services and Markets Act 2000] piešķirt FSA lielāku kompetenci cīņai ar nelegāli iegūtu līdzekļu legalizāciju" " (TRANSPARENCY INTERNATIONAL UK, 2003: 19-20).

3.1. ĀFC IZMEKLĒŠANAS PROBLĒMAS

Kā tika minēts 2. nodaļā, noziedznieki visā pasaule bieži izmanto ĀFC piedāvātās iespējas noziedzīgi iegūto līdzekļu, tajā skaitā korupcijas ceļā iegūto, legalizācijā. Tādējādi, tādu kriminālo darbību izmeklēšana, kur iesaistīti ĀFC, ir ļoti sarežģīti, dārgi un laikietilpīgi, kā arī prasa augsta līmeņa sadarbošanos starp dažādu valstu tiesībsargājošām iestādēm (un citām